

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

« МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ ТА ПРАВОЗНАВСТВА У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»

Ступінь вищої освіти	Магістр
Освітньо-професійна програма	Середня освіта (Історія та правознавство)
Факультет	географії, історії та туризму
Кафедра	Історії, теорії держави і права та філософії
Семестр	2
Кількість кредитів	4
Мова викладання	українська

Викладач	к.іст.н., доц. Старжець Володимир Іванович
Контактна інформація	starzhets92@gmail.com

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Навчальна дисципліна спрямована на підготовку студентів до формування активної професійної позиції, розвитку критичного мислення та об'єктивного сприйняття тривалості історичного процесу. Вивчення навчальної дисципліни сприяє формуванню готовності педагога до організації навчальної діяльності школярів на уроках історії та правознавства. Напрацювання методичних прийомів щодо практичного застосування різноманітних технологій навчання в освітньому процесі.
Мета та цілі	Вивчення цієї дисципліни дає можливість опанування студентами суті інноваційних процесів у системі шкільної суспільствознавчої освіти. Напрацювання щодо впровадження особистісно-зорієнтованого навчання на уроках історії та правознавства. Готовність педагога до сучасної професійної діяльності. Реалізація компетентнісного підходу у процесі навчання історії і правознавства у Зкладах загальної середньої освіти (ЗЗСО). Завдання: ознайомлення студентів зі структурою та змістом шкільного курсу історії та правознавства у ЗЗСО; формування знань студентів про основні дидактичні засади методики навчання історії і правознавства в НУШ; формування вмінь і навичок, що визначають професіоналізм вчителя історії та правознавства; навчити студентів орієнтуватися у програмах, шкільних підручниках та методичних посібниках, моделюванню навчального процесу з історії та правознавства; підготовка студентів до педагогічної практики у загальноосвітніх закладах; виховання прагнення до набуття нових знань, самовдосконалення, постійного творчого пошуку.
Результати навчання	У результаті вивчення дисципліни студент: застосовуватиме знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності: з історії, правознавства, методики навчання історії та методики навчання правознавства) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблюватиме знання з предметної області; використовуватиме цифрові освітні ресурси, інформаційні та

	комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо; демонструватиме уміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов освітнього процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання; практично застосуватиме нові ідеї, пропозиції, освітні практики з метою цілеспрямованого вдосконалення, безперервного і самоорганізованого навчання.
Соціально-психологічні аспекти професійної компетентності (Soft skills)	Під час вивчення дисципліни студент отримує можливість формувати та розвивати soft skills - соціально-психологічні аспекти професійної компетентності: громадянську позицію, навички комунікації, лідерство, здатність брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, вміння вирішувати конфліктні ситуації, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміти важливість дедлайнів, здатність логічно і системно мислити, креативність та інше.
Пререквізити	Базові знання з дисциплін: «Актуальні проблеми історії України», «Педагогіка та психологія освітньої діяльності», «Актуальні питання правової системи та розвитку громадянського суспільства».

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання	К-сть балів
1. «Методика навчання історії та правознавства у ЗЗСО» як педагогічна дисципліна.	Мета, завдання, структура та особливості викладання курсу «Методика навчання історії та правознавства у ЗЗСО». Методика викладання історії та правознавства в школі як педагогічна навчальна дисципліна. Сучасна система історичної та правової шкільної освіти. Законодавство та Державні стандарти середньої освіти (2011, 2020). Шкільні програми з історії та правознавства: мета, завдання, зміст курсів та вимоги до формування вмінь і навичок учнів. Організація освітнього процесу в умовах воєнного стану.	Тести, питання	6
2. Формування освітніх компетентностей НУШ на уроках історії та правознавства.	Освітні компетентності НУШ, які формує базова середня освіта. Основні компоненти змісту історичної та правової освіти за Державним стандартом. Характеристика ключових та предметних компетентностей, що формує громадянська та історична освітня галузь. Історична та правова предметні компетентності. Розвиток громадянської компетентності. Розвиток наскрізних вмінь. Академічна доброчесність у ЗЗСО. Класифікація та методика формування вмінь та навичок учнів з історії та правознавства.	Практичні завдання, робота з історичними картами	6
3. Освітні технології навчання історії та правознавства у школі.	Інноваційні процеси навчання предметів ГІОГ у сучасній школі. Основні освітні технології розвитку навчальних здібностей учнів. Проблемне навчання як важлива освітня технологія. Технології активного навчання. Методика використання інтерактивного навчання. Проектне та дослідницьке навчання на уроках історії та правознавства. Використання сучасних інноваційних та цифрових технологій на уроках суспільних дисциплін. Синхронне та асинхронне навчання.	Проекти, практичні завдання	6
4. Методи навчання історії та правознавства у школі.	Методичні рекомендації до навчання предметів громадянської та історичної освітньої галузі. Класифікація методів навчання історії та правознавства у школі. Проблема методики формування історичного та правового мислення школярів. Організація самостійної роботи учнів в процесі навчання. Методичні прийоми роботи з різними видами джерел інформації. Формування практичних навичок роботи з нормативно-правовими актами. Фронтальна, групова та індивідуальна робота на уроках.	Робота в групах, семінари-дискусії	6

5. Основні засоби навчання суспільних предметів.	Аналіз навчально-методичного комплексу шкільних курсів з історії та правознавства: підручники, посібники, хрестоматії, робочі зошити, онлайн-застосунки тощо. Наочність на уроках: характеристика, правила застосування та виготовлення в процесі навчання. Технічні засоби навчання на уроках: класифікація, принципи та прийоми використання. Засоби та інструментарій дистанційного навчання.	Кейси, тести	6
6. Урок як основна форма навчання.	Урок як основна форма навчання учнів суспільним дисциплінам. Теоретичні основи уроку. Основні вимоги до сучасного уроку з історії та правознавства. Класифікація уроків: типи та форми уроків. Особливості підготовки, побудови та проведення в основній і старшій школі. Структура сучасного уроку та основні етапи його реалізації вчителем. Реалізація компетентнісного підходу в різних типах уроків. Міжпредметні зв'язки та наскрізні лінії на уроках історії та правознавства. Виховання учнів – невід'ємна частина освітнього процесу.	Презентації, тести	6
7. Інтерактивне навчання історії та правознавства в старшій школі.	Особливості навчального процесу в старшій школі. Зміст та організація інтерактивного навчання. Інтерактивні технології навчання та особливості їх застосування на уроках історії та правознавства старшої школи. Структура інтерактивного уроку. Складнощі побудови навчання на активній взаємодії вчителя та учнів. Проектний та дослідницький підходи в 10-11 класах. Онлайн-ресурси для проведення інтерактивних уроків історії та правознавства.	Індивідуальні проекти	6
8. Використання цифрових інновацій для навчання.	Сучасний вчитель та інформаційно-комунікаційна компетентність на уроках у Новій українській школі. Цифрові інструменти навчання на уроках ГІОГ. Підвищення ефективності уроків історії засобами цифрових інновацій. Google Classroom та інші платформи онлайн-навчання. Онлайн-сервіси і додатки на уроках історії та правознавства. Інструменти візуалізації для уроків історії та правознавства. Особливості та головні труднощі організації дистанційного навчання. Медіаграмотність в сучасному освітньому просторі.	Кейси, практичні завдання.	6
9. Способи перевірки та оцінювання результатів навчання.	Функції, види і форми перевірки результатів навчання. Сучасні підходи до оцінювання навчальних досягнень школярів на уроках історії та правознавства. Технології оцінювання рівнів навчальних досягнень учнів в основній та старшій школі у контексті компетентнісного підходу. Методика використання прийомів формувального оцінювання. Самооцінювання та взаємооцінювання учнів. Рефлексія та аналіз уроку – основа якісного навчання.	Робота в групах, семінари-дискусії.	6
10. Методична робота та професійний портрет вчителя суспільних дисциплін.	Етапи професійного вдосконалення сучасного вчителя. Методична робота в школі, її форми. Підвищення кваліфікації вчителів. Виховні цілі і завдання предметів ГІОГ відповідно до Концепції НУШ. Форми і методи позакласної роботи з учнями. Краєзнавчі дослідження та їх роль у розширенні світогляду школярів. Учитель історії та правознавства: права та обов'язки. Професіограма і професійний портрет вчителя суспільних дисциплін. Педагогічна свобода. Індивідуальний стиль діяльності педагога.	практичні завдання, тести.	6

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Державний стандарт базової середньої освіти. 2020. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoi-serednoi-osviti-i300920-898>
2. Carretero, M., & Pérez-Manjarrez, E. (2022). Learning history. In K. Sawyer (Ed.), *Cambridge handbook of learning sciences* (3rd ed., pp. 523–542). Cambridge University Press. URL: <https://doi.org/10.1017/9781108888295.032>
3. Quality history education in the 21st century – Principles and guidelines. URL: <https://rm.coe.int/prems-108118-gbr-2507-quality-history-education-web-21x21/16808eace7>
4. Актуальні проблеми теорії та методики навчання історії: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 10 травня 2023 р.). Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2023. 305 с. URL: https://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Conference/aktual_n_problemi_tmn_.pdf
5. Баханов К. О. Навчання історії в школі під кутом зору компетентнісного підходу: посібник для вчителя. Х.: «Основа». 2012. 127 с.
6. Головка Н. І. Методика викладання правознавства: навч. посіб. К.: «Персонал», 2017. 202 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/metod_vykl_pravo.pdf
7. Давидюк Р. П., Старжець В. І. Організація дослідницького навчання в процесі професійної підготовки майбутніх вчителів історії. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2024. № 2. С. 56–62. URL: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2024-2-08>
8. Журба К. О., Бех І. Д., Докукіна О. М., Федоренко С. В., Шкільна І. М. Національно-культурна ідентичність у становленні підлітка. Київ.: НАПН України, 2019. URL: <http://repository.ldufk.edu.ua:8080/handle/34606048/32719>
9. Кінд-Войтюк Н. Сучасний вчитель історії та інформаційно-комунікаційна компетентність на уроках у Новій українській школі. *Літопис Волині*. 2021. Вип. 24. С. 103–107. URL: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2021.24.17>
10. Косенко Ю. М. Формування історичних уявлень у дітей з інтелектуальними порушеннями. *Inclusion and Diversity*. 2024. № 3. С. 39–48. URL: <https://doi.org/10.32782/inclusion/2024.3.7>
11. Костюк І. А. Практичні заняття з історії як засіб розвитку критичного мислення та дослідницьких навичок учнів. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія і методика навчання*. 2014. № 1. С. 6–8.
12. Кришмарел В. Ю., Малієнко Ю. Б., Мацейків Т. І., Ремех Т. О. Актуальні питання компетентнісно орієнтованої методики навчання історії та громадянської освіти в ліцеї: методичний посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 334 с.
13. Курилів В. Методика викладання історії: навч. посіб. Х.; Торонто: «Ранок». 2008. 256 с.
14. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: посібник для вчителя / За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза К.: Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. 201 с. URL: <https://www.aup.com.ua/upd/mo.pdf>
15. Мирошніченко В. О. Використання сучасних інформаційних технологій: формування мультимедійної компетентності (для спеціальності - Історія): навч. посіб. / ред.: К. О. Баханов. Київ: Центр учб. літ., 2015. 294 с.
16. Мисан В. О. Писемні джерела на уроках історії. 5-11 класи. К.: Шкільн. світ, 2009. 104 с.
17. Мисан В. О. Принципи змісту шкільного курсу історії України як дидактична проблема *Проблеми дидактики історії*. 2017. Вип. 8. С. 49-56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prdist_2017_8_7
18. Мороз П. В., Мороз І. В. Формування дослідницької компетентності засобами сучасного шкільного підручника історії. *Проблеми сучасного підручника*. 2020. Вип. 24. С. 141–162. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2020-24-142-162>
19. Охредько О. Е. Формування предметно-історичних компетентностей на уроках історії України в 7-9 класах. *Інтерактивна школа творчого вчителя*. 2021. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/79-93538546/93538546#5>
20. Педагогіка. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. І. Прокопенко, В. Гриньової, О. Іонової та ін. Х.: Фоліо, 2015. 572 с.
21. Петков С. В., Коломоєць С. Д. Методика викладання в школі: теорія та практика. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 216 с.
22. Пижик А. М., Черевичний Г. С. Методика викладання історії в школі: навчально-методичні матеріали для студентів історичного факультету. Навчальний посібник. К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2020. 112 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1X3hUpb2K7rJJdzgZjMVVcBwEKN40kOoB/view>
23. Пізнавальні, проблемні та порівняльні задачі на уроках історії / Упоряд. Н. І. Харківська. Харків: «Основа», 2020. 144 с.
24. Пометун О. І. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі: методичний посібник / О. І. Пометун, Н. М. Гупан, В. С. Власов. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 208 с. URL:

https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/komp_2018.pdf

25. Пометун О. І., Гупан Н. М., Ремех Т. О., Сєрова Г. В. Основи інтегрованого навчання учнів громадянської освіти та історії в 5–6 класах: метод. посіб. К.: «Освіта», 2024. 134 с.
26. Пометун О. І., Фрейман Г.О. Методика навчання історії в школі. К.: Генеза, 2009. 328 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Pometun_Olena/Metodyka_navchannia_istorii_v_shkoli
27. Правове виховання в сучасній Україні: монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2013. 440 с.
28. Практичні заняття з історії в основній школі: методичний посібник / О. І. Пометун, Н. М. Гупан. К.: ТОВ «КОНВІ ПРИНТ», 2018. 160 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/zan_hist_2018.pdf
29. Притула О., Рябовол Л. Правова предметна компетентність: аналіз наукових підходів до визначення поняття та структурування. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал*. 2020. № 1(8). С. 149–153. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/90c5d783-a3ba-4f5f-9316-755a574e43b6>
30. Ремех Т. О. Методика навчання учнів 9-го класу основ правознавства: методичний посібник. К.: ТОВ «КОНВІ ПРИНТ», 2018. 96 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/metod_navch_2018.pdf
31. Ремех Т.О. Компоненти і прояви правової предметної компетентності учня. *Народна освіта*. № 3(27). 2015. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=3741
32. Рябовол Л., Ремех Т. Системний аналіз оновленої навчальної програми «Основи правознавства» (9 клас). *Український Педагогічний журнал*. 2023. № 1. С. 112–121.
33. Рябовол Л. Т. Компетентнісний потенціал суспільствознавчих предметів (за ключовими компетентностями). *New impetus for the advancement of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries: research matters: Collective monograph. Vol. 2. Riga, Latvia : Baltija Publishing*, 2021. С. 150-167. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-032-2-34>
34. Рябовол Л. Т. Система навчання правознавства учнів основної і старшої школи. Кіровоград: Полімед-Сервіс, 2015. 360 с.
35. Старжець В. І. Методика використання формульованого оцінювання на уроках історії. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького ДПУ ім. І. Франка*. 2023. Вип. 64. Том 2. С. 317–322. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/64-2-50>
36. Старжець В. І., Левдер А. І. Сучасні підходи до формування громадянської компетентності учнів на уроках історії України в 10–11 класах. *Вісник науки та освіти. Серія «Педагогіка»*. 2024. № 6(24). С. 944–956. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6\(24\)-944-956](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6(24)-944-956)
37. Старша профільна школа: кроки до становлення. Методичні рекомендації / Фасоля О., Мархлевські В. Київ, 2019. 52 с.
38. Теорія і практика запровадження компетентнісного підходу до навчання історії в школі: колект. моногр. / Гол. ред.: К. О. Баханов. Донецьк: Ландон-XXI, 2012. 519 с.
39. Терно С. О. Критичне мислення та інноваційні стратегії в історичній освіті: посібник для здобувачів ст. вищ. осв. магістра ОПП «Середня освіта (Історія)». Запоріжжя: ЗНУ, 2023. 120 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/123>
40. Терно С. О. Критичне мислення: методи та стиль навчання. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2019. Вип. 52. Том 2. С. 183-189. URL: <https://doi.org/10.26661/swfh-2019-52-055>
41. Шимон Ю. Ю. Використання краєзнавчого матеріалу на уроках історії України. *Історія України*. 2011. № 10. С. 9-11.
42. Шкільний курс правознавства та методика його викладання: навчально-методичний посібник / Укладачі: Ю. А. Хоптяр, А. В. Семенюк-Прибатень. Кам-Под.: Абетка світ, 2024. 90 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8089/Shkilnyi-kurs-pravoznavstva-ta-metodyka-yoho-vykladannia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
43. Яковенко Г. Методика навчання історії: навчально-метод. посіб. Х.: ХНАДУ, 2017. 324 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Yakovenko_Halyna/Metodyka_navchannia_istorii_navchalno-metodychnyi_posibnyk.pdf

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час виконання завдань вимагається дотримання правил академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів

Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1 (теми 1-10)	60
Підсумковий контроль – іспит	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни